

Un referent humanista

Josep Vinyet i Estebanell, un activista cultural a la Cerdanya

Secretari d'ajuntament, activista cultural, escriptor, director de Ràdio Puigcerdà, Ràdio Olot i Ràdio Vic, conservador del museu de Llúvia, director del festival de música de Llúvia, president de les joventuts musicals de la Cerdanya i membre fundador de la delegació de la Creu Roja a la Cerdanya, les facetes d'aquest cerdà de cor nascut a la Garrotxa són heterogènies però en totes s'hi troba un interès universalista per la cultura.

JORDI RUBIÓ COROMINA > TEXT

ARXIU FAMILIAR > FOTOS

Nascut a Tortellà l'any 1920, Josep Vinyet i Estebanell creix en aquesta petita vila de la Garrotxa. Són anys convulsos a Espanya i a Europa. El final de la Primera Guerra Mundial dóna pas a uns anys vint que fan aflorar els principals feixismes europeus. A Espanya, el rei Alfons XIII cedeix el poder a la dictadura de Miguel Primo de Rivera. El 1931, quan es proclama la Segona República Espanyola, Vinyet és un de tants nens de Tortellà que va a escola i a classes de música al poble. Més tard, entra a la New York Jazz de Tortellà, una orquestra local. És durant una actuació del grup que es produeix el cop d'estat del 19 de juliol de 1936. Vinyet té 17 anys. Ràpidament es constitueixen els comitès de defensa i es practiquen les primeres col·lectivitacions. Sol·licita feina al comitè, però se li denega per «feixista». La seva família era de conviccions religioses, però l'única militància del jove Vinyet era la de membre de la Federació de Joves Cristians de Catalunya.

La Guerra Civil

La impossibilitat de treballar, però sobretot la recerca d'una sortida a la mobilització militar amb la República, que ell identifica amb els sicaris que han assassinat el seu oncle —Josep Estebanell fou mort el 1936 per una patrulla de milicians— el duu a abandonar la família i el país. Com que no es troba en edat militar i és menor d'edat rep l'autorització per anar a la verema a França. És el setembre de 1937. Quan acaba la verema decideix cercar el mitjà per entrar a la zona franquista. No és difícil: a Perpinyà, els agents de Franco estan ben organitzats i faciliten el repatriament.

Un cop a Irun li cal obtenir els avals i cercar un mitjà de supervivència. El primer entrebanc queda resolt quan en passar la frontera es troba amb Josep Casabona Escubós, propietari rural de Tortellà que exerceix d'informador dels

«En l'adversitat, la música fou sempre el recer que em donà aixopluc. Espiritual i humà»

<< Josep Vinyet i Estebanell (Tortellà, 1920 - Torroella de Montgrí, 2015).

rebels. Després de passar uns dies a Sant Sebastià —on pren consciència de l'animadversió del règim envers el català— decideix presentar-se de voluntari al Requetè. Això li permet elegir destí i despreocupar-se de les necessitats més essencials. D'aquesta manera ingressa a la banda de música del requetè de Logroño. La banda està formada per soldats mutilats, alguns «enxufats» i aquells que encara no han estat mobilitzats. Durant aquest temps entra en contacte amb

els locutors de *Radio España* a Logroño, i el maig de 1938 decideix incorporar-se a l'emissora del Terç de Ntra. Sra. de Valvanera (RRV) juntament amb Marià Centeno. La ràdio en temps de guerra és un mitjà perquè els familiars mantinguin contacte amb els soldats que lluiten al front, però també per a la transmissió de missatges xifrats. Com a responsable de l'emissora segueix les tropes del Terç i, quan cal, exerceix d'enllaç amb la primera línia del front. Tot i això, encara té temps per llegir alguna novel·la de Folch i Torres i per tocar el violí, instrument que adquireix a un soldat italià de la Divisió Littorio. En la cloenda del seu diari de guerra escriu: «En l'adversitat, la música fou sempre el recer que em donà aixopluc. Espiritual i humà».

La Cerdanya, terra d'adopció

Acabada la guerra i el servei militar, Josep Vinyet entra al cos de funcionaris de l'Estat i és destinat a la Cerdanya, on exerceix de secretari dels Ajuntaments d'Alp, Puigcerdà, Vilallobent, Queixans, Guils, Bolvir, Urtx/Fontanals i Llúvia. D'aquests anys escriu *La Cerdanya de la postguerra, Estampes ceretanes del segle xx* i *Calidoscopi llivienc*. En aquests textos, les vivències personals s'acompanyen de les principals transformacions de la Cerdanya d'aquests anys i d'històries singulars i emotives, com la d'Alpi, cérvol que esdevingué la mascota dels veïns d'Alp, i d'altres de més personals, com la gestió de l'entrada a Espanya del pintor belga René François, perseguit

<< Orquestra de Cambra de Lituània i Cor de Cambra de Kíev al Festival de Música de Llúvia, 2007.

pels nazis. També descriu els anys de la Universitat d'estiu de la Cerdanya, que veu arribar els principals intel·lectuals del país. Així, els habitants de Puigcerdà tal vegada podien topar amb un desorientat Martí de Riquer a la recerca del *Salón limpiabotas - biblioteca ambulante* d'en Guti, mosso de corda de la duana de Puigcerdà, o cercar precipitadament la primera ocasió per fugir d'un auditori on Xènius desenvolupava una dissertació esperpèntica —tot i que segurament molt erudita— sobre les cadires (!). Josep Vinyet tracta igualment de la particular situació d'alguns dels territoris de la Cerdanya, com la vila de Llúvia o l'Hotel de les Bones Hores.

Com a secretari municipal, la seva actuació a redós dels diversos alcaldes serveix per impulsar i desenvolupar molts projectes. És el cas del Patronat del Museu de Llúvia. El llibre d'or del museu conté les signatures de personatges de primer ordre de la vida pública, des dels reis d'Espanya fins al president Tarradellas.

El llibre d'or del museu de Llúvia conté les signatures de personatges de primer ordre de la vida pública, des dels reis d'Espanya al president Tarradellas

De Ràdio Puigcerdà al Festival de Música de Llúvia

L'experiència a la RRV del Terç de Valvanera impulsa Vinyet a crear una emissora de ràdio a la Cerdanya. Tanmateix, l'origen de *Radio Puigcerdà, la Voz de la Cerdanya* és ben curiós. La iniciativa sorgeix de la *Jefatura local del Movimiento*, de la qual Vinyet era secretari, per tal de donar sortida als diners recaptats per les vendes dels segells de José Antonio, destinats als documents oficials. Els segells són un impost voluntari que ningú gosa esquivar. Així i la mala recepció de les emissions espanyoles a la Cerdanya (a diferència de les franceses i l'andorrana) són els arguments que justifiquen el projecte. *Radio Puigcerdà* s'inaugura el 12 d'abril de 1952 a les instal·lacions situades a la plaça Cabrinetty, a ca l'Andorrà, i Josep Vinyet n'esdevé el director. Aleshores, la recepció de les emissions supera de llarg els límits de la comarca natural de la Cerdanya i, el 1953, amb la millora de les instal·lacions, es capta fins a Suècia. No és estrany que l'emissora s'escolti des de França, on diversos republicans exiliats n'esdevenen oients fidels. «*Radio Puigcerdà* és sinònim de prestigi musical», diu Josep Vinyet. L'èxit de l'emissora queda provat per la creació de l'associació d'amics, que supera els 400 inscrits. Els continguts radiofònics són diversos i no es limiten a la difusió de les notícies de *Radio Nacional* i de la missa diària. La programació compta amb molts espais musicals i també amb seccions dedica-

des a la cultura i a les arts, com una revista literària i poètica dirigida pel catedràtic Joaquim Florit. Fins i tot es fa una emissió en francès i es crea un espai de converses bilingües. Alhora, s'estableixen col·laboracions amb Ràdio Associació de Catalunya i Ràdio Barcelona que permeten la difusió de programes de més qualitat. A l'estiu, l'emissora organitza projeccions de cinema gràcies a la cessió d'un projector de cine sonor del consolat d'Amèrica a Barcelona.

És per un malaurat problema d'interferència de freqüències amb el se-

<< *Museu Municipal de Llívia, obrador de la farmàcia Esteva. A la dreta, Josep Vinyet al Santuari del Mont, 2012.*

nyal hertzia que *Radio Puigcerdá* deixa d'emetre definitivament. Aleshores Josep Vinyet és nomenat director de Ràdio Olot i, més tard, de Ràdio Vic. Vinyet va ser igualment corresponsal de l'agència EFE i col·laborador de diversos mitjans com *El Noticiero Universal* o *Rufaca de la Cerdanya*. Endemés, fou un dels membres fundadors de la delegació de la Creu Roja a la Cerdanya.

L'any 1982 promou la creació del Festival de Música de Llívia, un festival d'estiu que tindrà ràpidament reconeixement internacional. Vinyet n'és el director durant 25 anys. Les actuacions del festival són seguides per les cròniques musicals dels principals periòdics catalans i espanyols: *La Vanguardia*, *el País*, etc. Al Festival, hi actuen grups de reconegut prestigi, com la Rússia-Ural Philharmonic Orchestra, Janáčkovo Quarteto de Brno, l'orquestra Filharmònica i Cors Estatals de Minsk o l'Academy of St. Martin in the Fields Ensemble, entre molts d'altres. La tasca al capdavant del festival li valdrà el premi Jaume I d'Actuació Cívica Catalana (1993) i també —de la part del govern txec— la medalla commemorativa del 150è aniversari d'Antonin Dvořák (1994), i la medalla Artis Bohemiae Amicis del Ministeri de la Cultura de la República Txeca (1999).

Jordi Rubió Coromina
és historiador.

L'altre exili

Recordo quan l'any 2010 Josep Vinyet va venir a la seu de cultura de la Generalitat a Girona, al carrer Ciutadans, en una presentació organitzada per la Montserrat Hosta, de l'Arxiu Històric, per donar a conèixer el projecte de recerca de la Universitat de Girona sobre l'«altre exili», terme que identifica la fugida d'aquells que van abandonar la República per incorporar-se al territori franquista. Acabada la presentació, Vinyet va demanar la paraula per explicar la seva trajectòria personal i clamar que tornaria a fer el mateix. Vinyet, que tenia el seu germà gran servint de sanitari de l'Exèrcit popular, no desafiava ningú amb aquestes paraules. Només ens impulsava a reflexionar sobre les motivacions d'una afirmació tan contundent. La justificació havia de ser encara més rotunda. L'allau de crims i l'arbitrarietat dels primers mesos de guerra, amb un govern desbordat per la revolució, van predeterminar molts homes com ell a abandonar la família i el país per lluitar al bàndol nacional. Malgrat tot, mai no va idealitzar els vencedors, i el seu diari de guerra n'és la prova. Lluny de l'exaltació patriòtica, Vinyet compon un cant de pau.

Jordi Rubió Coromina.

PER SABER-NE MÉS

J. VINYET, *La Cerdanya de la postguerra. Filagarses de la memòria*. Girona: Papers On Demand : 2009

J. VINYET, *Diari de guerra d'un requetè català*, Tremp Garsineu, 2010.

J. VINYET, *Calidoscopi llivienc*, Girona: Papers On Demand, 2011.